O V E R D E D R E M P E L !

Serie Spel

Lieve mensen,
Het kind in mij is regelmatig in opstand. Ik zie dingen gebeuren die dat veroorzaken. Wellicht hebben jullie, heb jij, dat ook wel eens. Of zelfs regelmatig.

In het Montessori onderwijs voor adolescenten, zeg maar voor jongeren tussen 12 en 17, zijn een aantal begrippen leidend. Het gaat er om jongeren te helpen het zelf te doen. Er dient sprake te zijn van een voorbereide leeromgeving. Zorgvuldig is er nagedacht over de inrichting van de leer ruimte en de inrichting van de lessen. Een ander begrip is het begrip “voor-leven”. Daar wil ik het graag even over hebben. Dat is namelijk best een moeilijk begrip. Immers “voor-leven” betekent gedrag voordoen dat je als pedagoog, als leraar, als schoolleider, als schoolbestuurder, als ouder, wenselijk vindt. Dat betekent handelingen verrichten waarvan je hoopt dat jongeren dat overnemen. En het betekent vooral geen gedrag vertonen waarvan je denkt dat het schadelijk is voor jonge mensen, schadelijk voor jezelf.

Dat begrip voorleven doet een groot en ingewikkeld moreel appel op professionals in het onderwijs en op opvoeders. Een minister die wil dat scholen veilig zijn, dat er niet gepest wordt, heeft het zelfbewustzijn nodig om zelf ook zonder stemverheffing en met respect voor de ander, grenzen aan te geven. Een schoolbestuurder die wil dat in de school leerlingen gezien worden en gekend, heeft zelf ook aandachtige betrokkenheid te tonen voor schoolleiders, leraren en anderen in de school. Aandachtige betrokkenheid als pedagogische grondhouding. Daar zijn proefschriften over verschenen die vertellen van het belang van congruentie in dat wat je vertelt en dat wat je doet, over het vertonen van lef om kwetsbaar te zijn. Heel inspirerend en behulpzaam om je als schoolleider, maar ook als opvoeder bewust te worden van het belang van voorleven.

In andere woorden: Het gaat niet om waarden overdracht. Niet om dat ik jou vertel hoe jij je dient te gedragen, maar het gaat om waarden ontwikkeling. Ik ga met jou in gesprek, in dialoog, zo je wilt, en stel mij open om van jou te leren. Jij bent uniek. Ik zie jou. Jij vertelt over je binnenwereld en ik sta daar voor open. Oordeelloos. Zonder jou te objectiveren, maar als gelijkwaardige subjecten.

Was Jan Nieuwenhuis zijn tijd vooruit? Bracht hij nieuwe inzichten? In ieder geval las ik zijn boeken over godsdienstpedagogiek al in mijn leraren opleiding. Dat was eind jaren ’70. De wereld was hard aan het veranderen. Vanzelfsprekendheden vielen weg. Kerkbezoek nam af. De samenleving werd complexer. We spraken in die tijd van een gedifferentieerde samenleving. Tegenwoordig spreken wij van polarisatie in de samenleving. Misschien nog wel complexer. Jan leerde ons het onderscheid tussen objectiveren van de geloofsbeleving: dingen zijn zoals ze zijn. God is zoals hij is, Geloven *moet* op deze manier vorm krijgen. Én subjectivering van de geloofsbeleving: Het mag zijn, zoals jij het in jouw innerlijke wereld beleeft.

De geloofswereld die naar de jeugdige toekomt als een objectief gegeven. Die wereld die er al was voor hem en er zal zijn ook zonder hem. Dat is precies wat je als jongere niet wil. Zelf ben je binnengetreden in een wereld, een werkelijkheid, waarin de spanning tussen het zeg-bare en het onzegbare meer dan levensgroot aanwezig is. Als jongere wil je die spanning aan, of op z’n minst ergens beleven. Religie, geloven gaat niet om wat je belijdt, maar om concrete existentie. Zo formuleerde Jan dat. Concrete existentie. Het bestaat echt. Dat vindt je als jongere vaker in het park of op een festival dan in de kerk.

Into The Great Wide Open is het festival waar 1 van mijn dochters laatst was op Vlieland. Misschien daar wel. Daar is complete chaos, alsof je echt in een andere wereld bent. En iedereen doet mee. Je kunt helemaal opgaan in de muziek en in beelden. Samen met twaalf anderen deed zij 11 jaar geleden hier op dit podium mee aan de 12 jarigen viering. Dertien jongeren allemaal geboren rond 2000. Hier op het podium speelden zij het spel van volwassen wording.

Vandaag zijn er geen jongeren die hier op het podium klimmen om dat Dominicus 12 jarigen ritueel te vieren.
Mag ik eens vragen: Wie van jullie hier vandaag in de kerk hebben ooit actief als 12 jarige hier op het podium gestaan? Wil je dan eens gaan staan? En kijk maar wie je herkent.
Wie van jullie heeft hier in de kerk je eigen zoon of dochter gezien op het podium als 12 jarige? Je mag ook even gaan staan. Weet je nog hoe trots je was? Jouw kind.

De twaalf jarige viering in de Dominicus was er ook al toen jan Nieuwenhuis de begeleiding deed. In zijn voetspoor mocht ik treden toen ik hen begeleide. Nu doen anderen dat. Ik noem Michael. Heel fijn Michael zoals jij het nu ook alweer jaren doet. Zo liefdevol en aandachtig betrokken. En jij werkt ook nog eens op dezelfde school waar Jan vroeger werkte.

We spelen hier op het podium het spel van volwassenwording.
Jonge mensen die vertelden van hun verhalen, hun belevingen. En dit podium opklommen om dat te doen en gezegend te worden. Jonge mensen, twintigers en dertigers nu. Ik kom ze af en toe nog tegen. Soms hier in de Dominicus. Vaker met het Open Huis met kerst dan in de vieringen. En soms in de stad. Zelfs kom ik ze tegen met scripties, artikelen en andere posts of met een belangwekkende opmerking, op diverse social media. Actieve mensen, volop participerend in de samenleving. Nog steeds het spel spelend van volwassenwording. Dat spel gaat misschien wel het hele leven door.

Wat hebben wij in de Dominicus hen voorgeleefd? Wat hebben zij bij ons gezien in deze gemeenschap? Wat mochten zij hier beleven en vervolgens integreren in hun binnenwereld? Wat leven zij nu voor aan de volgende generaties? 1 ding is duidelijk. Toen al twaalf jaar, geleden, maar ook toen Jan en Wim en anderen begonnen met deze Dominicus gemeenschap meer dan 50 jaar geleden, zijn we gestopt met zeggen wat moet of wat moest. Die zoektocht naar openheid vieren we nog steeds. Niet de tekst wat heb jij ons aangedaan. Niet het dociele van de angst in het hart. Maar wel gehoord worden zoals Jezus gehoord werd. We lazen het zojuist.

“Allen die hem hoorden stonden versteld van zijn inzichten en zijn antwoorden”(47). Hij zat tussen de leraren, luisterde naar hen en stelde hen vragen.

Het kind in mij is regelmatig in opstand. Dat wordt veroorzaakt door betweters, schreeuwers. Mensen die wel de wijsheid in pacht hebben. Machthebbers. Mensen die mij zeggen hoe de wereld in elkaar zit. Mensen die de polarisatie groter maken, het onrecht creëren. En dan denk ik aan de kinderen. Hoe zij al in staat zijn onrecht te zien en te bestrijden. En dan denk ik aan Jezus. Hoe hij, als twaalfjarige, de volwassenen inzicht gaf in dat wat goed is en waar het eigenlijk om gaat in de schriften. En dan denk ik aan de toekomst en weet dat er altijd een weg is. De weg door het kind naar een nieuwe wereld. Dat leert het kind in mij. Dat leert wellicht het Kind in jou, in jullie. Dat leren kinderen ons. Dankzij kinderen is er toekomst. Als kind spelen wij toekomst. Laten wij als volwassenen dat kinderspel blijven spelen.

Alle van Steenis

We lazen Lucas 2: 41-52 en Jan Nieuwenhuis: *Volgend jaar misschien. Geloven tussen twaalf en zeventien* (fragm)
Alle van Steenis is bereikbaar via ‘ls@dominicusamsterdam.nl’ (‘tav Alle van Steenis’).